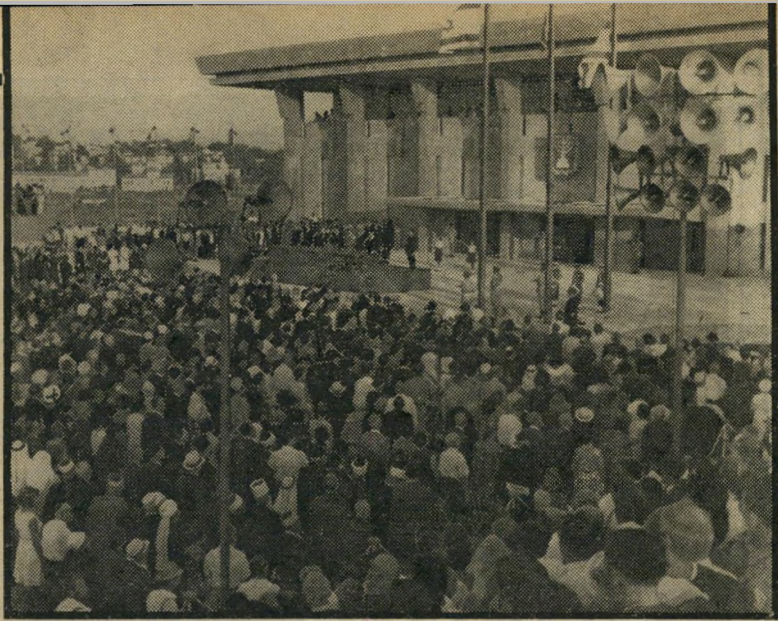

שינוי בתקנון

119 מבין 120 חברי הכנסת, שנבחרה ב־2 בנובמבר, לא היו שונים מקודמיהם בכל הכנסות הקודמות. רובם יושבים יחדיו בכנסת מזה תריסר שנים רצופות. רבע מהם יושבים בה ביחד עוד מאז הכנסת הראשונה. גילם הממוצע הגיע בינתיים ל־60, וגילם הרעיוני היה גבוה עוד יותר.

אמנם נעלמו כמה פנים מוכרות, כגון **משה סנה**, שנפל קורבן לפילוג במפלגתו שהוא עצמו גרם לו. אמנם הופיעו גם כמה אנשים חדשים. אולם אלה התבלבלו מאונס במפלגות הישנות, לא יכלו לשנות את מהותן.

כבר למחרת יום הבחירות, לפני התכנסותה לראשונה, נתגלתה דמותה של הכנסת — והיא היתה ככל הכנסות הקודמות. סיעת מפא"י סמכה על שלושה אנשי־מנגנון מובהקי קים וקשישים — **ישראל קראמן**, **משה ברעם** ו**ברוך אזניה**, מבלי לתת דריסת־רגל בהכרעות לאיש חדש כמו ח"כ **זאב שרף**. שלטון השלושה הבטיח כי הכנסת תוסיף לרקוד לפי חלילה של הממשלה, מבלי לגלות כל עצמאות שהיא. ואילו הסדרי הכנסת עצמה, וחלוקת כל המישרות בה ובחודותיה, נקבעו מראש על־ידי זוג העסקנים למודי הקנוניות — ברוך אזניה ממפא"י ו**יוחנן בארר** מהרות, אשר פעלו מתוך תיאום

טכס זנוכות המישכן החדש של הכנסת בגבעת־רם

זכרוננו, החלו מייד לקלקל את השלווה. הם עשו זאת כבר בישיבה הראשונה, כאשר הציעו שיור הכנסת לא יהיה איש־מפא"י, בניגוד להסכם מפא"י־חרות.

הסיעה החדשה דרשה להבטיח את נוכחות הח"כים במליאת הכנסת; הגישה הצעת־חוק לקביעת כהונת (מניין חוקי של נוכחים); המטירה על הממשלה שאילתות; הגישה הצעות־לסדר־היום על נושאים בלתי־רגילים, כמו הסדרים בשפת־הים, השחיתות בספורט והסעת חיילים־טרמפיסטים, השתתפה בכל ויכוח תוך לימוד יסודי של החומר והכנת הצעות ממשיות מגובשות.

הכנסת כולה הבינה שזהו גוף זר, המקלקל את השלחה האולימפית של הבית. הדבר הכריח בהדרגה גם סיעות אחרות לשנות את הליכותיהן. כתגובה על כך, ללא כל נסיון של הסוואה, עשתה הכנסת מעשה סדר־תקדים. ביוזמת הווג אזניה־בארר הוכנס שינוי לתקנון הכנסת, כדי למנוע מסיעות־היחיד של הכוח החדש להגיש יותר מאשר הצעת־חוק אחת והצעה־לסדר־היום אחת בכל חצי שנה.

מאחורי קנוניה זו התחבאו מזימות נוספות — ביניהן המזימה להעלות את אחוז־החסימה, כדי למנוע את כניסת הכוח החדש לכנסת הבאה, וכן שינויים נוספים בתקנון הכנסת, במגמה דומה.

הופעת הכוח החדש בכנסת, שגרמה לחידוש עניין הציבור והנוער במוסד זה, רק הבליטה עד כמה רחוקה הכנסת מן המציאות היומיומית במדינה, ומבעיות אזרחיה. הדבר בלט בעשרות דיונים. כתוצאה מכך עשתה הכנסת, בשנה הראשונה של עבודתה, מעט מאד במה שנגע לחיי האזרחים. עיקר תפקידה היה לתת גושפנקה אוטומטית למעשי הממשלה. שום חוק חשוב לא נתקבל במשך השנה. עניינים אבסורדיים, כגון התנגדות לניתוחי מתים, העסיקו את הכנסת במשך הרבה עשרות שעות. הדיון הארוך על תקציב המדינה נערך, בעיקרו, אחרי שהכנסת כבר אישרה את כל התקציב בהצבעה סיעתית אוטומטית. רוב הדיונים הסיעתיים היו בבחינת השחתת דברים לריק, מאחר שלא נסתיימו בקבלת החלטות כלשהן.

כאשר חנך יו"ר הכנסת, **קדיש לוז**, בסוף השנה את מישכנה החדש, בעל הממדים המונומנטליים, רק הבליט הטכס המרשים את הדיספרופורציה בין הרעיון המופשט של הכנסת, כהתגלמות הריבונות של העם, לבין מציאות הכנסת הנוכחית, הממלאה במדינה פונקציה מישנית.

הריבונות האמיתית במדינת ישראל אינה נמצאת בכנסת. היא נמצאת בפרוצדיה של מזכירי מפלגות, המקבלים את כל ההכרעות תוך התמקחות ביניהם. לכנסת לא נותר אלא לתת תשריר חוקי להחלטות אלה. בסידור נוח זה מעוניינות כל הסיעות, בקואליציה ובאופוזיציה כאחת. הכוח החדש, המפריע לכך, מעורר על כן רוגז כללי.

מלא והבנה מושלמת, שהתגבשה תוך שנים רבות. לתוך האחירה המשפחתית הזאת הכניסו הבורחים את הח"כ ה־120, שלא היה שייך למשפחה, ושקילקל את האינטימיות הכל־מפלגתית. נציג הכוח החדש, ח"כ **אורי אבנרי**, בעזרת יועצו, עורך־דין **אמנון**

המרחב

המלך פייסל

ההתקפה הנגדית

המרחב השמי לא עסק בשנת תשכ"ו ביחסי ישראל-ערב. לפי שעה, ירדה הבעיה כמעט כולה מן הפרק.

העולם הערבי היה עסוק בבירור פנימי האם מהווים כל הערבים אומה אחת, לפי הגירסה של **גמאל עבד־אדינאר**, או משפחה של אומות, לפי גירסת מתנגדיו?

רעיון החד־לאומיות היה במשך כל השנה בנסיגה מתמדת. הוא הפסיד במערכת תימן, שם נכשלו הרפובליקאים סופית בניסיונם ל־מגר את המלוכנים — ותוך כדי כך פנו עורף גם למצרים, ביקשו לנתק את התלות התימנית בקאהיר. העובדה **שאל־חכיב בורגיבה**, שמרר בגלוי ברעיון החד־לאומיות הערבית, והפך בשל כך לאיש־המר־חב של תשכ"ה, נשאר איתן על כיסאו — השפיעה אף היא.

המציאות של השנה הוכיחה כי כל מדינה ערבית רוצה לשמור על ריבונותה ועצמאותה, גם במיסגרת כל־ערבית. על סלע זה התנפצה מדיניות ועידות־הפיסגה, אותה הנהיג נשיא מצרים לפני כמה שנים, כש נוכח לדעת כי המהפכה הכל־ערבית נכשלה. תחת זאת התפלג העולם הערבי השנה, לשתי בריתות רופפות. האחת היתה זו של „המדינות המתקדמות“ — מצרים, עיראק, סוריה ואלג'יריה. השנייה היתה פרו־מערבית, וכי

ראשה עמד **המלך פייסל** הסעודי, שיזם את הברית המוסלמית. בעזרת שליטים לא־ערביים, השאה האיראני, ביקש לשבור את ההגמוניה הנאצרית במחנה הערבי. היוזמה היתה השנה בידיו, ועל כן הפך איש המרחב של תשכ"ו. מול מיתקפה מרוכזת זו של המלכים, איליה־נפט וסוכני המערב, היתה מצריים נתונה בהתגוננות. עיקר מאמציו של עבד־א־נאצר היו נתונים לקידום מהפכתו הסוציאליסטית, ולהתגברות על הקשיים הכלכליים, שהוחמרו על־ידי הריבוי הטבעי הגורא הפוקד את ארצו.

מעמדו הוחלש עוד יותר עם מותו הפתאומי של ידו האיש, נשיא עיראק **עבד־אל־סלאם עארף**, שניספה בתאונה. אמנם בא אחיו במקומו, אך עיראק היתה עסוקה בבעיותיה הפנימיות, לא גילתה שום סימן של נכונות לתת תמיכה של ממש למצריים. המל־חמה הכורדית הופסקה תוך כדי כך — זמנית או סופית.

שינוי ניכר חל ביחסי־הכוחות המרחביים עם ביצוע הפיכה נוספת בסוריה. קבוצה חדשה של קצינים במפלגת אל־בעת, בראשות **סלאח ג'דיר** וחבריו, הדיחה את קודמתה, נתנה למדינה קו פרו־סובייטי, פרו־מצרי, אנט־אמריקאי ואנטי־ישראלי. הדבר הכריח את נשיא מצרים לנקוט אף הוא קו קיצוני יותר, אך הוא בלם כל נסיון סורי למשוך אותו להרפת־קוט צבאיות. אלה נשארו מוגבלות לגבול הסורי בלבד.

עידוד נוסף בא למצריים עם קביעת מדיניותו החדשה של **ישראל דה־גול**, שהשליך את יתבו על קאהיר. מטרותו העיקרית היתה לחזק את רגלי האמריקאים במרחב, לרכוש לצרפת עמדה של מעצמת־נפט. מדיניות זו התקדמה בזהירות, ויתכן כי פירותיה יבשילו בשנים הקרובות. אחת התוצאות המיידיות: יחסה העויין של צרפת לנשיא בורגיבה, שביקש להת־קרב אליה בכל מחיר.

בורגיבה עצמו נשאר איתן בעמדתו למען דו־קיום בשלום בין ישראל והעולם הערבי. הוא הצהיר כמה הצהרות נוספות בכיוון זה, אך נמנע מלנקוט יוזמה חדשה, מאחר שלא קיבל עידוד מישראל ומצרפת.

חרג מכלל זה מיברק מזור, שנשלח על־ידו לרגל פתיחת מרכז טרומן בישראל, ושגרם לתקרית־נוטא בירושלים.

חוץ מהצהרות בורגיבה מחד, והתקריות בגבול הסורי מאידך, לא היתה פעילות בחזית הישראלית-ערבית. היו רק כמה תקריות. אחת מהן נגרמה על־ידי עורך־הדין הצרפתי אלג'ירי **ז'ק ורב'ם**, שבא ללוד ללא רשיון, בהפגנת־סרק של פירסום עצמי, כאמתלה של הגנה על **מחמוד הג'אזי**, איש אל־פתח שנידון למאסר־עולם. שניה באה בעקבות נחיתתו של **הטייס העיראקי האלמוני**.

על רקע שונה לגמרי התפרסם בישראל העיתונאי הצרפתי **אריק רולן**, יהודי יליד מצרים, המקובל על כל חלקי העולם הערבי. אחרי שביקר בישראל, פירסם בלה מונד ראיון עם אבא אבן, שגרם לסערה בחוגי רפ"י וחרות. הפך נושא לדיונים בכנסת. החלשתו הומונית של המתח סביב יחסי ישראל-ערב, והשקט היחסי על הגבולות, לא היו צריכים להעלים את העובדה כי הבעיה לא נחלשה. יתכן שאף החריפה. התחרות בין הגורמים הערביים השונים הולידה עמדות יותר ויותר קיצוניות. **אחמד שוקיירי**, שהת־בסס בהדרגה ככוח עצמאי, ניסח בכל כוחו לזהות את ישראל עם האמריקאים בויאט־נאם, כדי לזהות את אירגונו שלו עם הוויאט־קונג, אההודים על כל הכוחות המתקדמים בעולם. הוא נעזר בכך על־ידי מיבצע־סרק של **משה ד"רין**. ואילו מתחרי שוקיירי, אנשי השלטון הסורי, הפריחו את הסיסמה האבסורדית, אך המסוכנת, של „מלחמת שיחרור לאומית של העם הפלסטיני“, כדי להצדיק מלחמת־גרילה טרדנית לאורך הגבול.

הדבר הבולט ביותר במרחב של תשכ"ו היה הדבר שלא היה. לא היתה שום יוזמה יש־ראלית שהיא, בכל שטח שהוא, ביחסי ישראל-ערב. בירושלים הוסיף לשרור קפאון מוחלט, בבחינת „אל תזעזע את הכלב שנרדם“.